

KINCSKERESÉS MAROSVÉCSEN

Kirándulás Erdélyben Wass Albert leszármazottaival

„Hontalan vagyok,/ /mert vallom, hogy a gondolat szabad, // mert hazám ott van a Kárpátok alatt// és népem a magyar.”- kiáltotta fájdalomát világgá Wass Albert egyik versében. A hontalanság érzése életének nagy részét végigkísérte, hiszen Ő és Erdély a kezdetektől fogva egyek voltak,--együtt örültek, együtt nevettek, együtt sírtak—mégis el kellett válniuk. A hosszú távollét után hét évvel ezelőtt ott az Istenszékén és Marosvécsen újra eggyé váltak, és azóta is együtt hallgatnak és túrnek, Wass Albert és Erdély. Amikor tehát az író dédunokája, Walter Drew Sanborn és unokája, Daniel Gyorgy Wass de Czege ellátogatott hozzánk Amerikából, elhatároztuk, hogy elvisszük őket arra a helyre, ahol leginkább megérthetik nagyapjuk nehéz sorsát és ahol a legközelebb kerülhetnek az író emlékéhez: Erdélybe.

A két fiú velem egyidős, tizenhat éves, és egy hosszabb levelezés eredménye lett végül az, hogy eljöttek néhány napra hozzánk Debrecenbe, majd utána Erdélybe. Azt hiszem, hogy már a kirándulás előtt mindenki sejtette, hogy nem mindennapi élményekben lesz részünk. A körülmények is erről árulkodtak: egy felnőtt és hét fiatal, közöttük két Wass-unokával öt napig összezárva Erdélyben úgy, hogy még az anyanyelvük sem ugyanaz; ígéretes vállalkozásnak tűnt. Édesapám, Győri József, a Debreceni Református Kollégium Gimnáziumának igazgatója vállalta el végül azt, hogy elvisz minket erre a nagy felfedezőútra, hogy Wass Albert nyomdokaiban bebarangoljuk a gyönyörű erdélyi hegyeket. Velünk tartott még Erdei József, a Debreceni Gimnázium kiváló előadókészséggel megáldott végzős diákja, a húgom, Lídia, a barátnőm, Dia és a bátyja, a szintén végzős Botond. Így tehát nagyjából hasonló korúak voltunk mind, és ez sokat segített abban, hogy összebarátkozzunk és igazán jól érezzük magunkat. Esténként mindig összegyűltünk megbeszélni a nap legfontosabb eseményeit. Nagyjából megértettük egymást, hiszen Walter nagyon jól beszélt magyarul, és mi is próbálkoztunk azért az angollal. Nézeteltérés közöttünk azzal kapcsolatosan volt, hogy milyen zenét hallgassunk, de egy-egy párnacsatával ezt is sikerült megoldani. Így nemcsak a gyönyörű tájak és történelmi nevezetességek töltöttek fel minket, hanem a társaság is rendkívül jó hatással volt ránk.

Első nap, szerdán az úticélunk Kolozsvár elérése volt. Természetesen megálltunk a Királyhágón micit enni és a fiúk megmutathatták, hogy mégiscsak magyar gyomrot örökölték. Az estebéd után valahogy mindenki jobban viselte el az utazás nehézségeit, és estére meg is érkeztünk Kolozsvárra. Vacsorát az Essig-családnál kaptunk, a lányok szállása a Debreceni Kollégium tulajdonában lévő Rhédey-ház egyik vendégszobájában volt, a fiúknak pedig a református kollégiumban. Azt hiszem, hogy a nap fénypontját Wass Albert tablójának megtalálása jelentette. Hihetetlen érzés volt látni, hogy Daniel mennyire hasonlít a tizennyolc éves íróra. Egyszerűen mindenki csak döbbsen állt, és azt se tudta, hogy mire vagy mire nézzen. Igazán talán ekkor fogtuk fel, hogy kikkel és miért is vagyunk itt.

A város nevezetességeinek megtekintése a következő nap délelőtti feladata volt. Bejártuk a legfontosabb helyeket,—Szent Mihály templom, Házsongárdi temető, Mátyás szülőháza—bementünk egy ortodox templomba, a Farkas utcai templomban pedig megtaláltuk a Wass-fiúk egyik ősének emléktábláját. Ez is azt bizonyítja, hogy a család Erdély minden részén hagyott magából egy-egy darabot, az ország részévé vált teljesen.

A délutánt Gyulafehérvárott és Nagyenyeden töltöttük. Végigjártuk a régi fejedelmi épületet és udvart, Enyeden pedig a református kollégiumban tartottak nekünk idegenvezetést magáról a kollégiumról, Bethlen Gáborról és a két fűzfáról. Az itt érettségiző diákok közül pedig az egyikről kiderült, hogy a két fiú távoli rokona. Ilyenkor akaratlanul is átsuhan az ember agyán a gondolat: „Ha a román vezetőség tudná, hogy mi most kikkel beszélgetünk „román” földön...”

Szóval a vacsora ismét az Essig-családnál volt, ahol jó magyar szokás szerint lassan-lassan csak előkerültek azok a jó üveg borok, kitűnő helyi pálinkák, a gyengébbek számára pedig a sörök. Lassan-lassan megeredt a szó is, és végül azon vettük észre magunkat, hogy már órák

óta beszélgetünk és politizálunk. Értesültünk ugyan a londoni merényletről és a román kormány lemondásáról, de aki volt már Erdélyben az tudja, hogy ilyenkor ezek a dolgok annyira távolinak tűnnek. Éjfél után tértünk nyugovóra, hiszen a lényeg még most következett.

Pénteken reggel indultunk el Kolozsvárról és legközelebb Tordán álltunk meg. Természetesen majdnem egy órán keresztül kerestük itt a sóbányát, mire nagy nehezen megtaláltuk. Amit láttunk, az azonban minden várakozásunkat felülmúlta. A só a cseppkőhöz hasonlóan lógott lefelé egy kilencven méteres teremben, amelynek aljára egy falépcsőn kellett lemenni. A legemlékezetesebb azonban mégiscsak a Visszhang terem volt, ahol Jóska elszavalta az Üzenet haza című verset. Becsukott szemmel hallgattuk végig ahogyan az oly ismerős szavak akár tizenhatszor is visszhangoztak. Délután még Marosvásárhelyen megnéztük a főteret, a Kultúrpalotát, majd sétáltunk egy kicsit.

Úgy gondolom, hogy ezek az élmények azonban csak ízelítők voltak, hiszen most következett utazásunk legfontosabb része: Marosvécs. Daniel már járt ott, de Walter még soha, így neki ez egy teljesen új dolgot jelentett. Szépen elrendeztük a koszorúkat, és talán az egész út során most voltunk a legcsendesebbek. Mindannyian megértettük, hogy milyen sorsfordító pillanat lehet ez. Az unokák még egyszer újra találkoznak az elhunyt íróval, az örök vándorral, aki annyi hányattatás után végül hazatalált. Ezt hirdeti a marosvécsi kastély kertjében álló emlékmű is: „A kő marad.” A szállásunk Holtmaroson volt — szintén a fiúk egyik rokonánál — Bartha József tiszteleteseinél. Maga a tiszteletes éppen Magyarországon tartózkodott, mi azért jól éreztük magunkat a Tulipán Gyermekekotthonban. Este elmentünk a helyi kocsmába, hogy szokják legalább egy kicsit a helyi életet, hallgassanak egy kis „jó ízes székely” beszédet.

Szombaton végig a Maros völgyében utaztunk, és sorra tűntek fel a Wass Albert-regényekből ismerős tájak és települések: Szalád, Déda, Disznajó, Istenszéke.

Gyergyószentmiklósnál rövid időre álltunk csak meg, így ebédidőben elértünk a Gyilkos-tóhoz. Itt egy kis kürtőskalács evés után csónakáztunk fél órát a tavon. A fiúk kiszállva a csónakból a következőt nyilatkozták: „De jól esne most egy kiadós magyar ebéd!” Erre azonban még várniuk kellett egy kicsit, ugyanis megálltunk a Békás-szorosnál szétnézni, Moldvában is tettünk egy jó nagy utat a Békás-tó körül, és a Tölgyesi-hágón át jöttünk vissza az erdélyi földre. Végül megszántuk őket és megálltunk elég nomád körülmények között szalonnát sütni. Ahogyan ott ettünk, hirtelen megjelent öt román kocsi óriási hangon bömböltetve a román zenéket és elkezdtek mellettünk sátrat verni. Az volt az érzésünk, hogy évekkel ezelőtt hasonlóképpen szállhatták meg Erdélyt a románok. Mi sem tudtunk mást tenni, csak szépen összepakoltunk, közben bekapcsoltuk mi is a rádiót és hatalmas hangon hallgatni kezdtük a magyar nótákat. Hát igen, ennek rendkívül örültek román barátaink!

Mire este visszaértünk Holtmarosra, a lelkész már várt minket. Sokáig beszélgettünk, egy kis jó bor mellett Jóska ismét szavalt egyet, A bujdosó imáját, aztán nyugovóra tértünk. Csak miután hazaértünk tudtuk meg, hogy ahol jártunk, azokat a területeket rá két napra elöntötte a víz.

A kirándulásunk utolsó napján, vasárnap hosszú utat kellett megtennünk. Reggel elmentünk Holtmaroson az istentiszteletre. Utólag Walter elmondta, hogy ott a templomban azt kívánta, hogy bárcsak itt maradhatna, kimehetne a földekre, a hegyekre, ahol dédnagyapja oly sokat járt. A templomban megnéztük még Wass Albert szobrát, melynek talpazata ugyan a templomon kívül helyezkedik el, de még nem engedték a szobrot kirakni. Ezek után indultunk el hazafelé. Még egyszer utoljára bementünk Marosvécsre, hogy egy piros-fehér-zöld színű szalaggal átkötött vadvirág csokrot tegyünk az író sírjára. Kolozsváron délután megálltunk az Essig-családnál ebédre, ahol készítettek velünk egy interjút. Itt tudtuk meg azt is, hogy a kolozsvári Szabadság című lapban megjelent egy cikk a két fiúról. Az öt nap utolsó állomása Körösfő volt, itt mindenki vásárolt valamit az otthonmaradt családtagoknak.

Nem mondom azt, hogy könnyű volt ez az öt nap. Nagyon kimerítőnek tűnt, nemcsak testileg, hanem lelkileg is. Elindultunk ugyanis, hogy megkeressünk valami olyan kincset, amit nem lehet kézzel megfogni, nem lehet megfizetni, csak megérezni, felismerni és megérteni lehet. Hogy megtaláltuk-e? Ezt minden résztvevőnek magának kell eldöntenie. Bízom abban, hogy ha évek múlva is, de végül mindannyiunk meg fogja ezt találni. Egyszer pedig—az Elvész a nyom történetéhez hasonlóan—újra összegyűlünk majd mi nyolcan, és megértjük végre Wass Albert szavait: „és maradok ez úton, míg csak élek, // töretlen hittel ember és magyar.”